

ISSN (Print) 2616-678X
ISSN (Online) 2663-1288

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің

ХАБАРШЫСЫ

BULLETIN

of L.N. Gumilyov
Eurasian National University

ВЕСТНИК

Евразийского национального
университета имени Л.Н. Гумилева

ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Серия **ФИЛОЛОГИЯ**
PHILOLOGY Series

№2(127)/2019

1995 жылдан бастап шығады

Издается с 1995 года

Founded in 1995

Жылына 4 рет шығады

Выходит 4 раза в год

Published 4 times a year

Нұр-Сұлтан, 2019

Nur-Sultan, 2019

Нур-Султан, 2019

Бас редакторы **Дихан Қамзабекұлы**
филология ғылымдарының докторы, ҚР ҰҒА академигі (Қазақстан)

Бас редактордың орынбасары **Шолпан Жарқынбекова**
филология ғылымдарының докторы, проф. (Қазақстан)

Редакция алқасы

Аскер оғлы Рамиз	Ф.ғ.д., проф. (Әзербайжан)
Ақматалиев Абдылдажан	Ф.ғ.д., проф. (Қырғызстан)
Бахтикиреева Улданай	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Беженару Людмила	Ф.ғ.д., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргүл	Ф.ғ.к. (Қазақстан)
Біжкенова Айгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жақыпов Жантас	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Журавлева Евгения	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Жаң Динжиң	PhD, проф. (Қытай)
Ескеева Мағрипа	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Ержласун Гүлжанат	PhD, ассоц. проф. (Түркия)
Қасқабасов Сейіт	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Негимов Серік	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нұрғали Қадиша	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Нуриева Фануза	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Ф.ғ.д., проф. (Германия)
Рахманов Носимхан	Ф.ғ.д., проф. (Өзбекстан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (АҚШ)
Сәтенова Серікгүл	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Султанов Казбек	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Тәжібаева Сәуле	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Ф.ғ.д., проф. (РФ, Башқұртстан)
Чернявская Валерия	Ф.ғ.д., проф. (Ресей)
Шәріп Амантай	Ф.ғ.д., проф. (Қазақстан)
Шәріпова Гүлбану	Ф.ғ.к., доцент м.а. (Қазақстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Түркия)
Янковский Генрих	PhD, проф. (Польша)

Редакцияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қ.Сәтбаев к-сі, 2, 408 б.

Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Жауапты редактор, компьютерде беттеген: Илияс Құрманғалиев

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы. ФИЛОЛОГИЯ сериясы
Меншіктенуші: ҚР БжҒМ «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» ШЖҚ РМК
ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігінде 27.03.2018 ж. №16996-Ж тіркеу куәлігімен тіркелген.
Мерзімділігі: жылына 4 рет. Тиражы: 35 дана
Типографияның мекенжайы: 010008, Қазақстан, Нұр-Сұлтан қ., Қажымұқан к-сі, 12/1,
тел.: +7(7172)709-500 (ішкі 31413)

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Editor-in-Chief **Dikhan Kamzabekuly**
Doctor of philology, academician of NAS RK (Kazakhstan)

Deputy Editor-in-Chief **Zharkynbekova Sholpan**
Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial board

Asker ogly Ramiz	Doctor of philology, Prof. (Azerbaijan)
Akmataliyev Abdildajan	Doctor of philology, Prof. (Kyrgyzstan)
Bakhtikireeva Uldanai	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Beisembayeva Zhanargul	Can. of philology (Kazakhstan)
Bezhenaru Lyudmila	Doctor of philology, Prof. (Romania)
Bizhkenova Aigul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Chernyavskaya Valeriya	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Erzhiasun Güljanat	PhD, assos. Prof. (Turkey)
Yeskeyeva Magripa	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Henryk Jankowski	PhD, Prof. (Poland)
Kaskabassov Seit	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Khisamitdinova Firdaus	Doctor of philology, Prof. (RF, Bashkortostan)
Metin Ekiji	PhD, Prof. (Turkey)
Negimov Serik	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurgali Kadisha	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Nurieva Fanuza	Doctor of philology, Prof. (RF, Tatarstan)
Reichl Karl	Doctor of philology, Prof. (Germany)
Rakhmanov Nasimhon	Doctor of philology, Prof. (Uzbekistan)
Rivers William Patrick	PhD, Prof. (USA)
Satenova Serikkul	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sultanov Kazbek	Doctor of philology, Prof. (Russia)
Sharip Amantay	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Sharipova Gulbanu	Can. of philology, assos. Prof. (Kazakhstan)
Tazhybayeva Saule	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhakypov Zhantas	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)
Zhang Dingjing	PhD, Prof. (China)
Zhuravleva Yevgeniya	Doctor of philology, Prof. (Kazakhstan)

Editorial address: 2, Satbayev str., of. 408, Nur-Sultan, Kazakhstan, 010008
Tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31-413)
E-mail: vest_phil@enu.kz

Executive editor, computer layout: Ilyas Kurmangalyev

Bulletin of L.N. Gumilyov Eurasian National University PHILOLOGY Series

Owner: Republican State Enterprise in the capacity of economic conduct «L.N.Gumilyov Eurasian National University» Ministry of Education and Science of the Republic of Kazakhstan

Registered by Ministry of Information and Communication of the Republic of Kazakhstan. Registration certificate No 16996-Ж from 27.03.2018

Periodicity: 4 times a year Circulation: 35 copies

Address of printing house: 12/1 Kazhimukan str., Nur-Sultan, Kazakhstan 010008; tel.: +7(7172) 709-500 (ext. 31413)

© **L.N. Gumilyov Eurasian National University**

Главный редактор **Дихан Камзабекулы**
доктор филологических наук, академик НАН РК (Казахстан)

Зам. главного редактора **Шолпан Жаркынбекова**
доктор филологических наук, проф. (Казахстан)

Редакционная коллегия

Аскероглы Рамиз	Д.ф.н., проф. (Азербайджан)
Акматалиев Абдылдажан	Д.ф.н., проф. (Киргизстан)
Бахтикиреева Улданай	Д.ф.н., проф. (Россия)
Беженару Людмила	Д.ф.н., проф. (Румыния)
Бейсембаева Жанаргуль	К.ф.н. (Казахстан)
Бижкенова Айгуль	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жакыпов Жантас	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Жан Динжин	PhD, проф. (Китай)
Журавлева Евгения	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ескеева Магрипа	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Ержласун Гульжанат	PhD, ассоц. проф. (Турция)
Каскабасов Сейит	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Негимов Серик	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нургали Кадиша	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Нуриева Фануза	Д.ф.н., проф. (РФ, Татарстан)
Райхл Карл	Д.ф.н., проф. (Германия)
Рахманов Насимхон	Д.ф.н., проф. (Узбекистан)
Риверс Уильям Патрик	PhD, проф. (США)
Сатенова Серикгуль	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Султанов Казбек	Д.ф.н., проф. (Россия)
Тажибаева Сауле	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Хисамитдинова Фирдаус	Д.ф.н., проф. (РФ, Башкортостан)
Чернявская Валерия	Д.ф.н., проф. (Россия)
Шарип Амантай	Д.ф.н., проф. (Казахстан)
Шарипова Гульбану	К.ф.н., и.о. доцент (Казахстан)
Экиджи Метин	PhD, проф. (Турция)
Янковский Хенрих	PhD, проф. (Польша)

Адрес редакции: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. К.Сатпаева, 2, каб. 408

Тел.: +7(7172) 709-500 (вн. 31-413)

E-mail: vest_phil@enu.kz

Ответственный редактор, компьютерная верстка: Ильяс Курмангалиев

Вестник Евразийского национального университета имени Л.Н. Гумилева. Серия ФИЛОЛОГИЯ

Собственник: РГП на ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК

Зарегистрирован Министерством информации и коммуникаций РК под номером №16996-Ж от 27.03.2018г.

Периодичность: 4 раза в год Тираж: 35 экземпляров

Адрес типографии: 010008, Казахстан, г. Нур-Султан, ул. Кажимукана, 12/1, тел.: +7(7172)709-500

(вн. 31413)

© Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева

Мазмұны

Фольклор және әдебиеттану

<i>Аймұхамбет Жанат, Исебаева Аяужан.</i> Ертегілердегі «Жер асты әлеміне саяхаттау» мотиві777.....	8-14
<i>Аққұлы Сұлтан Хан, Жұмагүл Сағымбай, Кемеңгер Қайырбек.</i> Алаштың рухани мұрасындағы ашаршылық туралы тың деректер (1932-33 жылдар)	15-21
<i>Арыққарақызы Еркегүл.</i> Ақыт Үлімжіұлының «Мұнаджат хази әл-Хажат» туындысы (идеялық ерекшелігі)	22-28
<i>Әшімхан Талдаубек.</i> Тәуелсіздік әдебиеті контексіндегі Рамазан Тоқтаровтың «Абайдың жұмбағы» роман-хамсасы	29-35
<i>Байтанасова Қарлығаш, Нұрлыбек Гүлбану.</i> Қазіргі қазақ прозасындағы фольклорлық мотивтер	36-44
<i>Ғұбайдуллина Айжан, Қорғанбеков Болат.</i> «Дариға қыз» және «Қисса Шәһизинда» дастандарының поэтикасы мен типологиясы	45-51
<i>Жанысбекова Элмира.</i> Қазақстанның қазіргі заман прозасындағы антикалық және інжілдік бейнелер мен сарындар	52-63
<i>Қамзабекұлы Дихан.</i> Түрік танзиматы: заман шындығының әдебиеттегі көрінісі	64-74
<i>Нуртаева Гүлнура, Үсен Айгүл.</i> Мұқағали Мақатаев поэзиясындағы ұлттық мотивтер	75-83
<i>Оразбай Сәуле.</i> Орхон-Енисей ескерткіштері мәтіндеріндегі тарихи тұлғалар бейнесі.....	84-90
<i>Теміртас Гүлсезім, Кемеңгер Қайырбек.</i> Сұлтанбек Қожанұлының қаламгерлік қызметі мен шығармашылығы	91-97
<i>Хамзина Қарлығаш, Қалыбекова Қаламқас, Күлейменова Ләйла.</i> Мағжан Жұмабаев поэзиясының типологиялық құрылымы	98-106
Лингвистика және әдістеме	
<i>Алиханқызы Гулия, Ахметбек Гүлжан.</i> Қытай тілін шетел тілі ретінде оқыту әдістері	107-115
<i>Аишаф Мұхаммед Аттия.</i> Мәдениетті лингвомәдени антропонимдер арқылы түсіну (орыс және араб антропонимдері негізінде)	116-121
<i>Гришина Арина, Гиздатов Газинұр.</i> АҚШ-тың қазіргі медиалық дискурсындағы мәдени кодтар	122-128
<i>Құлтанова Жанара, Құсайынова Райса.</i> Коммуникативтік мінез-құлық мәдениеті және ұлттық (этникалық) стереотиптер	129-134
<i>Жарқынбекова Шолпан, Оразаева Құралай, Петкова Сильвия, Қожамқұлова Гүлмира.</i> Студенттік орталықтандырылған білім беру және тиімді оқыту ортасы	135-146
<i>Ерланова Мадина, Жүнісова Жаңыл.</i> Қазіргі орыс тіліндегі бейузуал лексиканың сөзжасамдық әлеуеті	147-156
<i>Бейсенова Назерке, Исенова Фатима.</i> Бақыт Қайырбековтің лирикасындағы «махаббат» бейнесінің концептуалдық мазмұндағы жалпыадамзаттық және ұлттық тұжырымдамасы ..	157-162
<i>Қарагұлова Балгенже.</i> Қазіргі тіл білімінде жаңа сөздерді зерттеудің негізгі бағыттары.....	163-171
<i>Қалибекұлы Толқын.</i> Қытай және қазақ тілдерінің сөз тіркестеріндегі байланысу тәсілдері мен түрлері	172-184
<i>Манапбаева Жаннура, Сейденова Сәуле.</i> Реалияларды өзге тілдерге аудару барабарлығы (Смағұл Елубайдың «Ақ боз үй» романының орыс, ағылшын тіліндегі аудармалары)	185-192
<i>Өтелбай Гүлбайра.</i> М. Дулатұлының «Есеп құралы»: ұмытылған терминдердің мәні мен мәртебесі	193-200
<i>Смағұлова Гүлшат, Мұхаметқалиева Гүлнұр, Мұртаза Анипа, Балтабаева Гауһар.</i> Ислам терминологиясының Шығыс мәдениетіне енуі: Қытай	201-209
<i>Шәріп Амантай.</i> Қазақ поэзиясындағы «Жер-Ана» архетипі: генезис және трансформация	210-217

Contents

Folklore and Literary Studies

<i>Aimukhambet Zhanat, Issebayeva Ayauzhan.</i> Motive «Zher asty alemine sayachattay» («A travel to the underground world») in fairy tales	8-14
<i>Akkuly Sultan Khan, Zhumagul Sagymbay, Kemengger Kaiyrbek.</i> New facts about the famine in Alash's spiritual heritage (1932-33 years)	15-21
<i>Arykkarakysy Erkegul.</i> Produced by Akyt Ulimzhiuly «Munadzhat chazi al-Chazhat» (ideo feature)	22-28
<i>Ashimhan Taldaubek.</i> Roman-Hamza «Abaidyn zhumbagy» («Abai's mystery») of Ramazan Toktarov in the Context of Non-Sufficient Literature	29-35
<i>Baytanasova Kharlygash, Nurlybek Gulbanw.</i> Folkloric motives in modern Kazakh prose	36-44
<i>Gubaidullina Aizhan, Korganbekov Bolat.</i> Poetics and typology of the epics «Dariga khyz» («Dariga gir») and «Kissa Shachzinda» («Kissa Shaxzinda»)	45-51
<i>Zhanyzbekova Elmira.</i> Antique and biblical images and motifs in the modern Kazakhstani prose ..	52-63
<i>Kamzabekuly Dikhan.</i> Turcic tanzimat: a reflection of the age reality in literature	64-74
<i>Nurtayeva Gulnura, Usen Aigul.</i> The national motive in the poetry of Mukagali Makatayev ..	75-83
<i>Orazbai Saule.</i> An image of historical figures in the texts of Orkhon-Yenisei monuments	84-90
<i>Temirtas Gulsezim, Kemenger Kairbek.</i> Writing activities and creativity Sultanbek Kozhanov	91-97
<i>Khamzina Karlygash, Kalybekova Kalamkas, Kuleimenova Laila.</i> Typological structure of the poetry of Magzhan Zhumabayev	98-106

Linguistics and methodics

<i>Alikhankyzy Gulya, Akhmetbek Gulzhan.</i> Modern methods of teaching Chinese as a foreign language	107-115
<i>Attia Ashraf Mohamed.</i> Understanding culture through the prism of linguistic anthroponyms (Based on Russian and Arab anthroponyms)	116-121
<i>Grishina Arina, Gizdatov Gazinur.</i> Cultural codes in the modern media discourse of the USA ..	122-128
<i>Kultanova Zhanara, Kussainova Raisa.</i> Cultural and National (ethnic) stereotypes of Communicative behavior	129-135
<i>Zharkynbekova Sholpan, Urazayeva Kuralai, Petkova Sylvia, Kozhamkulona Gulmira.</i> Student-centered learning and effective learning environment	135-146
<i>Yerlanova Madina, Zhunusova Zhanyl.</i> Word-forming potential of non-usual dictionary in modern Russian language	147-156
<i>Beisenova Nazerke, Issenova Fatima.</i> The theme of «love» in the common human and ethnic concepts of the poet Bachyt Kairbekov	157-162
<i>Karagulova Balgenzhe.</i> New directions of neologisms research in modern linguistics	163-171
<i>Kalibekuly Tolkyn.</i> Ways of phrases formation and phrases classification in Chinese and Kazakh languages	172-184
<i>Manapbayeva Zhannura, Seidenova Saule.</i> Adequacy of translating realia into other languages (based on Smagul Yelubay's novel 'Ak boz uy' and its translations in the Russian and English languages)	185-192
<i>Otelbay Gulbaira.</i> «Esep kuraly» («Math textbook») of Mirzhakup Dulatuly: the meaning and status of forgotten terms	193-200
<i>Smagulova Gulshat, Mukhametkaliyeva Gulnur, Murtaza Anipa, Baltabaeva Gauchar.</i> Integration of Islamic terminology in Eastern culture: China	201-209
<i>Sharip Amantai.</i> The archetype «Zher-Ana» («Mother Earth») in Kazakh poetry: the genesis and transformation	210-217

Содержание

Фольклор и литературоведение

<i>Аймухамбет Жанат, Исебаева Аяужан.</i> Мотив «Жер асты әлеміне саяхаттау» («Путешествие в подземный мир») в сказках	8-14
<i>Аккулы Султан Хан, Жумагул Сагымбай, Кеменгер Кайырбек.</i> Новые данные о голодоморе в идеологических наследиях Алаша (1932-33 годы)	15-21
<i>Арыккарақызы Еркегуль.</i> Произведение Акыта Улимжиулы «Мунаджат хази аль-Хажат» (идейные особенности)	22-28
<i>Ашимхан Талдаубек.</i> Роман-хамса Рамазана Токтарова «Абайдың жұмбағы» («Тайна Абая») в контексте независимой литературы	29-35
<i>Байтанасова Карлыгаи, Нурлыбек Гулбану.</i> Фольклорные мотивы в современной казахской прозе	36-44
<i>Губайдуллина Айжан, Корманбеков Болат.</i> Поэтика и типология поэм «Дариға қыз» и «Қисса Шаһизинда»	45-51
<i>Жанысбекова Эльмира.</i> Античные и библейские образы и мотивы в современной прозе Казахстана	52-63
<i>Камзабекулы Дихан.</i> Тюркский танзимат: отражение действительности в литературе.....	64-74
<i>Нуртаева Гулнура, Усен Айгуль.</i> Национальные мотивы в поэзии Мукагали Макагаева	75-83
<i>Оразбай Сауле.</i> Образы исторических деятелей в текстах орхон-енисейских памятников	84-90
<i>Темиртас Гульсезим, Кеменгер Кайырбек.</i> Писательская деятельность и творчество Султанбека Кожанова	91-97
<i>Хамзина Карлыгаи, Қалыбекова Каламкас, Қулейменова Лейла.</i> Типологическая структура поэзии Магжана Жумабаева	98-106

Лингвистика и методика

<i>Алиханқызы Гулия, Ахметбек Гулжан.</i> Современные методы преподавания китайского как иностранного языка	107-115
<i>Аттия Ашираф Мохаммед.</i> Понимание культуры сквозь призму лингвоантропонимов (на материале русских и арабских антропонимов)	116-121
<i>Гришина Арина, Гиздатов Газинур.</i> Культурные коды в современном медиадискурсе США... ..	122-128
<i>Култанова Жанара, Қусаинова Райса.</i> Культурные и национальные (этнические) стереотипы коммуникативного поведения	129-134
<i>Жаркынбекова Шолпан, Уразаева Куралай, Петкова Сильвия, Қожамқулова Гульмира.</i> Студентоцентрированное обучение и эффективная обучающая среда	135-146
<i>Ерланова Мадина, Жунусова Жаныл.</i> Словообразовательный потенциал неuzuальной лексики в современном русском языке	147-156
<i>Бейсенова Назерке, Исенова Фатима.</i> Общечеловеческое и этническое в концептуальном содержании образа «любовь» в лирике Бахыта Каирбекова	157-162
<i>Карагулова Балгенже.</i> Основные исследования неологизмов в современном языкознании	163-171
<i>Калибекулы Толкын.</i> Способы и виды связи словосочетаний в китайском и казахском языках	172-184
<i>Манапбаева Жаннура, Сейденова Сауле.</i> Адекватность передачи реалий на другие языки (на основе романа Смагула Елубая «Ак боз уй» и его переводов на русский и английский языки)... ..	185-192
<i>Өтелбай Гүлбайра.</i> «Есеп құралы» («Учебник по математике») Миржакупа Дулатулы: значение и статус забытых терминов	193-200
<i>Смагулова Гульшат, Мухаметкалиева Гулнур, Муртаза Анипа, Балтабаева Гаухар.</i> Интеграция исламской терминологии в Восточной культуре: Китай	201-209
<i>Шарип Амантай.</i> Архетип «Жер-Ана» («Мать-Земля») в казахской поэзии: генезис и трансформация	210-217

XFTAP 17.07.51

Қарлығаш Хамзина¹, Қаламқас Қалыбекова², Ләйла Кулейменова³

Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті, Қарағанды, Қазақстан

(E-mail: ¹jako199473@mail.ru, ²layla_k70@mail.ru)

Мағжан Жұмабаев поэзиясының типологиялық өрісі

Аңдатпа. Бұл мақалада қазақ халқының ұлы ақыны – Мағжан Жұмабаев шығармашылығының өмірімен байланыс көріністері, орыс әдебиетінің көрнекті өкілдерімен ұқсас тұстары және ізденіс бағыттарының арналары анықталып, көрсетілген. Сыршыл ақынның ізденіске толы ғұмырындағы қиыншылықтар, жақын адамдарымен толыққанды дұрыс қарым-қатынастың орнамауы, мінезділігі мен шығыс әлеміне ғашық болуы ақын шығармашылығының шындалып, шығармаларындағы әр кезеңдегі көріністердің байқалуы жайында сөз болмақ. Тіршіліктегі түрлі өзгерістер мен құбылыстарды жүрек көзімен жан-жақты не жалпылама қабылдай отырып, сезім көзімен бағалауға бейім жаратылған Мағжан ақынның болмысы элегиялық сарынға да бой ұруы туралы баян етіледі. Мағжан ақынның лирикасының қазақ әдебиеті шынынан ғана емес, әлем әдебиеті биігіне көтеретін тек өзіне ғана сай әрі бай шығармашылығының жан-жақты зерделеу нәтижелерінің қысқаша шоғыры.

Түйін сөздер: поэзия, типология, қазақ әдебиеті, сентиментализм, символизм, романтизм.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-678X-2019-127-2-98-106>

Кіріспе. Қандай ақын болмасын, өз қоғамы мен уақытынан тыс тұра алмайды. Өз дүниетанымы арқылы ақын өзін толғандырған жайттарға, қоғамдық-әлеуметтік, тарихи, саяси жағдаяттарға баға береді. Ақын – сезімнің адамы. Табиғат, махаббат, адамның түрлі көңіл-күйі сәттерін жырлау оған айрықша тән. Және құлар-қарлық ақындарға тән сипаттар. Тек мәселе сол жайттарды, яғни мәңгілік тақырыптарды ақынның қалай жырлауында. Осы тұрғыдан келгенде, Мағжан поэзиясы ұлттық әдебиетке ғана емес, әлем әдебиетіне ерекше үлес қосқанын айтқан абзал. Демек, ақын шығармаларының типологиялық өрісі айрықша арнасы деу қажет. «Типологияның мағынасы... классификация предметов или явления по общности каких-либо признаков» екенін ескерсек, бұл салада Мағжан жырлаған, Мағжан көтерген проблемасының Уақыт пен Кеңістік аясындағы әлем әдебиеті деп аталатын ұлы руханиятқа қаншалықты серпінді үлес қосқанын байқаймыз [13, 496 б.].

Зерттелу тарихы. Мағжан Жұмабаев – сөз жок, әлемдік деңгейдегі арғы-бергі ақындармен еркін иық теңестіре алатын талантты ақын. Бұл – бүгінде аксиомаға айналған ақиқат. Бұл тұрғыда басқаларды айтпағанның өзінде, 1923-1927 жылдары Мәскеудегі Жоғары әдебиет-көркемөнер институтында оқып жүрген кезінде дәріс берген ұстазы, орыс ақыны В.Брюсовтың Мағжанды «Қазақтың Пушкині» деп атауы, жазықсыз жаланың кесірінен ақынның атын атаудың өзі мүмкін болмай қалған тұста башқұрт елінің халық жазушысы **Сәйфи Құдаш**тың 1969 жылы Қазақстан Жазушылар Одағының басқармасына арнайы хат жолдап, ол хатында: «Өзінің қайталанбайтын ерекшелігімен М.Жұмабаев поэзиясы А.Ахматова, Б.Пастернак, А.Блок творчествосын еске салады» [9] деп бағалауы Мағжан ақынның шығармашылық-көркемдік тұрғысынан жалпы адамзаттың биіктікті игерген талант екендігін көрсетеді.

Әлемдік деңгейдегі шығармашылық тұлғалармен иық теңестіру үшін бірегей талант болып жаратылу қажеттігі даусыз. Алайда жалғыз талант қуатымен қандай өнерпаздың да адамзаттық көркемдік асқарынан көрінуі неғайбіл. Талант қуатына қуат үстелу үшін білім керек, қажетті білімге қол жеткізу үшін мақсатты да толассыз ізденіс қажет. Ізденістің қай арнада өріс табуы шығармашылық адамының адамдық болмысына тән қызығушылық бағыттарына тікелей байланысты болмақ.

Мәселенің талқылануы мен нәтижесі. М.Жұмабаев шығармаларына бүгінгі күн биігінен баға бергенде төмендегідей жайттарды қаперде ұстаған жөн: *біріншіден*, төл топырақтағы рухани шүйгіндіктің бастауында тұрған ұлт тұлғалары, сонау ауыл әдебиеті, ежелгі дүние мұрасы, жыраулар поэзиясы мен Абай т.б. ұлылардың үлгі-өнегесінің ақынға тигізген әсер-ықпалы; *екіншіден*, шығыс поэзиясы, тұтас түркі әлемі руханиятының ұлағаты; *үшіншіден*, орыс әдебиеті, сол арқылы әлем әдебиетіне құлаш ұруы. Осынау жайттар тұтаса келіп, ақынның руханият саласындағы болашақ жолына алғышарттар жасады да, ақынның талант, дарынымен, таным көкжиегінің кеңдігімен және өзінің төл топырағының құнарлығын терең түйсінуімен ұштасты. Нәтижесінде Шығыс поэзиясы, орыс және Еуропа, әлем поэзиясындағы ерекше жаңалықтарға Мағжан қосқан үлес оның болмысындағы ұлтшылдық, халқының бойындағы асқақтық, мәрттік, тектілік пен бекзаттықты терең пайымдау сипаттарына ұласты.

Қызылжар медресесінде оқыған жылдарында шәкірт Мағжан Шығыс поэзиясына етене жақындайды, Фирдоуси, Сағди, Хафиз, Омар Хайям, Низами, Науаи шығармаларын түпнұсқадан оқуға қалыптасады. Сол уақыттарда қазақ қоғамы арасында кеңінен тарала бастаған татар әдебиетімен тереңдей таныс болады. Демек, ақындық даралығы айқындалған тұста: *Қайғыланба, соқыр сорлы, шекпе зар,*

Мен – Күн ұлы, көзімде күн нұры бар.

Мен келемін, мен келемін, мен келем,

Күннен туған, гүннан туған пайғамбар, - деп жырлайтын болашақ ұлы ақынның азаматтық ұстанымында айрықша маңыз иеленген ұлтшыл, түркішіл, шығысшыл көзқарастың алғашқы дәнегі Қызылжар медресесінде көркемдік үлгілерін санаға сіңіру, үлгі тұту, үйрену нәтижесінде көктей бастағаны анық.

Шығыс шайырларын үлгі тұту үрдісі, Шығыс поэзиясына ден қою әрекеті 1910-1911 жылдары Уфадағы «Ғалия» медресесінде білім алған кезеңде де үзіліп қалмағаны, тіпті жаңа өріс тапқаны сөзсіз. Өйткені «Ғалияда» берілетін білімде дәріс беретін ұстаздар да Шығыс дүниесіне, мұсылман әлеміне көбірек бейімделгені мәлім. Сонымен бірге аталмыш медреседе жаратылыс ғылымдарының оқытылуы, шәкірттер арасында кеңінен тарала бастаған демократтық бағыттағы жаңашыл ой-пікірлердің Мағжан түсінігіне, көзқарасына өзгеріс әкелмеуі де мүмкін емес. Сол себепті адамзат дүниесі, қазақ қоғамы, әлеумет өміріне қатысты таным-түсінігі біршама қалыптасып үлгерген 17-18 жасар бозбала Мағжанның дүниетаным тұрғысынан да, шығармашылық таным тұрғысынан да жаңа өріс іздеп, жаңа кеңістіктерге көз салған тұсын осы жылдармен орайластыра тану орайлы.

Оның еуропалық білім алуға, білімін ел игілігіне, ұлт мұратына жаратуға бекем бел буғандығын танытатын оқиғалардың бірі – әкесі Бекенмен қарым-қатынасының бұзылуы. Баласының орысша оқуына қарсы болған әкесінің теріс батасына да қайырылмай, Омбыдағы мұғалімдер семинариясына оқуға кетуі, сырттан келер еш жәрдем болмаса да өзінің табандылығы мен жігерінің, қайсарлығының арқасында 1913-1916 жылдар аралығында осы оқу орнында оқып шығуы Мағжан жаратылысына тән бірбеткей мінезділікті айғақтаса керек.

Сонымен бірге назар аударуды қажетсінетін жәйттердің бірі – жас Мағжанның аз ғана жылдар аясында араб, парсы әдебиеттері дәстүріндегі Шығыстық мәдениетке де, орыс әдебиеті, орыс тілі арқылы қазақ даласына жеткен Батыс мәдениетіне де бой ұрып үлгеруі, ең бастысы, солардың қай-қайсынан да өзінің дүниетанымын кеңейтуге, шығармашылық кеңістігін ұлғайтуға мүмкіндік беретін қажетті білім негіздерін қабылдап ала білуі. Бұл жағдайдың өзі ақын Мағжан болмысындағы тынымсыз еңбекқорлық, ізденшілік сияқты қасиеттердің оған туа бітті дарығанын аңғартады.

Қалай болғанда да, ақын Мағжанның әлемдік әдебиет алыптары қатарынан табылуына жол ашқан қасиеттердің бірі оның «басынан сөз асырғысы келмейтін» мінезділігі болғандықтан жоққа шығара алмаймыз. Өйткені ақынның дәл осы мінезі оның ұдайы алға

ұмтылуына, ұдайы ізденуіне, ұдайы өзгелерге ұқсамайтын жаңа дүниелер жасауына себепші болды. Өмірінің түрлі кезеңдерінде оның шығармашылық саласында түрліше ағым-бағытқа «еліктеуінің» сыры да осында.

Осы орайда қысқаша ой түйінін жасар болсақ, Мағжан Жұмабаевтың алғашында ауыл мұғалімімен сауат ашудан басталған білім әлеміндегі әр қадамы, әр кезеңі оның азаматтық, ақындық жаратылысында ізсіз өтпеді. Қызылжардағы Бегішев медресесінде, Уфадағы «Ғалия» медресесінде оқыған жылдары ол жалпы Шығыс пен түркі дүниесінің мәдениеті мен әдебиетінен мол мағлұмат алып, Шығыстың ұлы шайырларының туындыларын түпнұсқадан оқып-игеруге дағдыланса, А. Байтұрсынов, М. Дулатовтардан тағылым алған жылдары мен Омбыда оқыған кезеңінде орыс әдебиетін тереңдей танып-білуге, олардың озық үлгілеріндегі шығармашылық жаңалықтар мен ізденістердің қыр-сырына тереңдей бойлауға қалыптасты. Нәтижесінде Мағжан Жұмабаев өз бойында туған халқының, түркі жұртының, Шығыс пен Батыстың озық мәдениеттерін тел дарытқан, қандай да бір құбылыстар мен жағдайларға жалпы адамзаттық құндылықтар биігінен қарап, бағалай алатын аса жоғары деңгейдегі ақындыққа бет түзеді.

Бүгінде Шығысқа қаншалықты іш тартқанымызбен, Мағжанның саналы ғұмыры бастау алатын ХХ ғасыр басында ұлт зиялылары арасында орыс әдебиетінің, орыс мәдениетінің әсері жоғары болғандығын жоққа шығару әбестік. Өйткені Абайдан бергі кезеңде қазақ әдебиеті үшін орыстың озық бағыттағы әдебиеті жаңа сипатты, жаңа мазмұнды көркемдік үлгілерін игеру, жаға тұрпатты шығармашылық ізденістерге жетігу мектебі болғаны шындық. Бұл үдерістен жас дарын Мағжан да қағыс қалмайды.

Бұл бағыттағы ізденістердің Мағжан шығармашылығында қалай көрініс тапқаны, қандай сипатта өріс алғаны ақынның тұңғыш жыр жинағы «Шолпандағы» өлеңдерден айқын аңғарылады. Жинақтағы өлеңдердің тақырыбына, мазмұнына, көтерген проблемасына, идеясына назар аударсақ, бұл мәселелердің қай-қайсысынан да сол кезеңде ұлт зиялыларының негізгі көзқарасын айқындаған демократтық-ағартушылық ұстанымдар анық танылады. Мағжан ақынмен қатарлас өмір сүрген яки оның өзі қоян-қолтық араласқан оқыған азаматтардың барлығы да ұлы Абай дәстүріне бағыт ұстанғанын ескерсек, Мағжанның да шығармашылық ізденіс жолында демократтық бағыттағы орыс әдебиетіне бетбұрыс жасауына Абайдың әсер-ықпалы зор болғаны даусыз. Данышпан ақынды ұлық тұтатынын Мағжанның өзі де осы жинақтағы «Атақты ақын – сөзі алтын хакім Абайға» өлеңінде ашық айтады. Хакім Абайдың «сөзін көсем қылып, жөнге жүрер қазақтың жас балаларының» бірі – жас Мағжанның өзі болса, Абайдың кейінгі «жас балаларға айтқан» жөндерінің бірі – орыстың озық мәдениетімен үйрену болғаны мәлім. Бұл тарапта ақын Мағжан хакім ұстаз өнегесіне лайықты шәкірт бола біледі, Абайдың демократтық мазмұндағы поэзиясы үлгісінде шығармалар жазып, қазақ жұртын өнер-білімге шақырады, өскен елдер қатарына жетуге үндейді.

Сол мақсатта «Қарағым», «Өнер-білім қайтсе табылар», «Сорлы қазақ», «Балалық шағы» сияқты өлеңдерінде оқу-білімге ашық үндеп, оған қол жеткізудің жолы білім қуып, іздену екендігін көрсетсе, «Бір күні», «Жатыр», «Жазғы таң», «Қазағым», «Құр қалыппын», «Оразада», «Тілегім», «Күз», «Осы күнгі күй» өлеңдерінде айтар ойын туған халқының басындағы түрлі жағдайларды көркем бейнеге, суретке айналдыра отырып алға тартады.

М.Жұмабаев шығармашылығын орыс әдебиетімен байланыстыра қараған тұста айрықша байқалатын жәйт Мағжанның орыс әдебиетімен ғасырлар бойына жинақталып, қалыптасқан көркемдік озық үлгілерді, әдеби дәстүрлерді, әдіс-тәсілдерді, ағым-бағыттарды аз ғана жылдар аясында жан-жақты танып, теріне бойлай игергені болып табылады. Бұл жағдайдың өзі ақын Мағжанның білім жолындағы, ақындық шеберлікке жетілу жолындағы ізденісінің үздіксіз әрі нәтижелі болғанын, сондай-ақ оның болмысына жігер, білімге құштарлық, даралыққа ұмтылу сияқты қасиеттердің етене болғанын танытады.

Мағжанның әлем әдебиетіндегі орны. Мағжан мен орыс әдебиеті мәселесінде салмақты маңыз иеленетін келесі кезең «Шолпаннан» кейінгі жылдар еншісіне тиесілі. М.Жұмабаев шығармашылығында өмірлік шындықпен арқауласа өрілетін реализммен қатар романтизм, символизм, сентиментализм, декаденттік іспетті әдеби ағымдар мен бағыттардың көріністері, сарындары айқын аңғарылып жатады. Оның себебін Мағжанның өзіне ұнаған европалық әдеби үлгілерге еліктеумен байланыстыра түсіндіруге ұмтылудың жаңсақтық боларын ұғынуымыз керек. Өйткені Мағжан поэзиясында европалық әдебиетте өз кезеңдерінде кеңінен таралған аталмыш ағым-бағыттар мен әдіс-тәсілдердің ақын өмірінің түрлі кезеңдерінде түрлі деңгейде көрініс беріп отыруының сыры. «Мағжанның көзсіз еліктегіштігінен» туындап жатқан жоқ, ақынның туа бітті жаратылысына тән қасиеттерден, өмір жолындағы әрқилы жағдайлардан, солардың ақын жанына әсерінен өріс алып жатыр. Сөз шындығына көз жеткізу үшін аталған ағым-бағыттардың мәніне, туу себептеріне және тағдыр-талайына сан қилы сын-сынақ бұйырған Мағжанның өмір жолына да үңіліп байқау керек. Сонда ғана даму жолында сан алуан ағымдар мен бағыттарды, әдеби мектептерді бастан аталған ағым-бағыттардың ерекше әсер етуінің сырын дұрыс бағамдай аламыз.

Орыс әдебиетіндегі романтизмнің ізашар үлгілеріне тән нышандар мен сарындардың Мағжан поэзиясында көрініс табуына себепкер болған жәйт – бұл үлгілердің қазақ қаламгеріне әсер еткен орыс ақындарының поэзиясында молынан ұшырасуы. Романтизмнің бастауында тұрған мұндай үлгілерді қазақ ақынына поэзиясы жақсы таныс болған В.А.Жуковский, А.С.Пушкин, М.Ю.Лермонтов, А.А.Делвиг, А.А.Фет, А.А.Блок сияқты көптеген орыс ақындарының кей жағдайларда өз шығармашылығында кеңінен пайдаланып, олардың бұл бағыттағы шығармалары өз тұсындағы орыс әдебиетінде көркемдік құбылысқа айналғанын ескерсек, қазақ ақыны Мағжанның поэзиясында ұшырасатын медитивті лирикаға тән нышандардың, элегиялық сарындардың арғы бастауын аңдай аламыз.

Алғашқы көріністері Ресей жерінде ХІХ ғасырдың алғашқы ширегінде байқала бастап, В.А.Жуковскийдің «Вечер», «Славянке», А.С.Пушкиннің «Брожу ли я вдоль улиц шумных», «Когда порой воспоминанье», М.Ю.Лермонтовтың «Выхожу один я на дорогу», А.А.Феттің «На стоге сена ночью южной» сияқты танымал өлеңдерінде айшықтана танылған медитивті лириканың орыс поэзиясындағы даралық белгілері ретінде ақынның әсер жетегінде өзімен-өзі оңаша ойға салынуы арқылы болмыстың тылсым заңдылықтарын танып-білуге ұмтылуы, өмір мәнін ақыл-оймен пайымдауға талпынуы, өткеннің суреттерін еске ала бейнелеу, сол бейнеге әсерлене ой түйу сияқты жәйттерді атауға болады.

Аталған орыс ақындарының туындыларымен етене таныс болған М.Жұмабаевтың олардың поэзиясына тән көркемдік үлгілерін шығармашылықпен игере отырып, қазақ поэзиясына әкелген жаңалықтардың бірі медиативті лирика нышандары болғанына көңіл қойған жөн. Біз бұл орайда Мағжан европалық әдебиетте дара жанр ретінде өмір сүрген медиативті лириканы сыртқы пішіні, ішкі мазмұны, бейнелеу құралдары мен тәсілдерін қаз-қалпында сақтай отырып, қазақ топырағына жеткізді деуден аулақпыз. Алайда **М.Жұмабаев өлеңдерінен медиативті лирикаға тән сарындар жиі аңдалады.** Ақынның «Қысқы жолда», «Жазғы жолда» сияқты өлеңдерінің жоғарыда аталған орыс ақындарының өлеңдерімен тақырыптық мазмұн тұрғысынан да, идеялық жағынан да, *ой мен бейнені астастыра ұсыну тәсілдері жағынан да үндестік тауып жатуының сырын олардың көркемдік ізденіс жолындағы өрістерінің ортақтылығынан іздеу орайлы.*

Ресейлік революциялардан кейін орыс ақындарының жан әлемінде болған сан алуан құбылыстар, өзгерістер қазақ ақыны Мағжанның өмірінде де, ой дүниесінде де, шығармашылығында да ізсіз кетпеді. Төңкерістен кейінгі ел өмірінде бірін-бірі жоққа шығара, бірімен-бірі қайшыласа жүріп жатқан қым-қиғаш оқиғалар нәтижесінде пайда болған көңіл күйдегі құбылыстар, ой-санадағы толқындар, көзқарастағы өзгерістер әсерімен Мағжан поэзиясында жаңғыра көрінген поэтикалық жаңалықтардың бірі медиативті лирика болды.

«Жаңғыра көрінді» деп отырған себебіміз – медиативті лирика орыс поэзиясын оқу арқылы қазақ ақынының түсінігінде қалыптасып үлгерген, бірақ поэтикалық қолданыс ретінде көрінбеген үлгі болатын.

Өмірдегі қандай да бір өзгерістер мен құбылыстарды жүрек көзімен қабылдап, сезім көзімен бағалауға бейім жаратылған Мағжан ақынның болмысы осы кезеңде элегиялық сарындарға да бой ұрды. Оның сыры да медиативті лириканың Мағжан поэзиясында көрініс беру себептерімен орайлас. Десек те, сәттік эмоцияға, әсерге, оңашадағы ой ағынына, аңсар-арманға бағдар ұстанып, көбіне-көп уайым, мұң жетегіндегі ішкі ой-сезімді бірінші жақтан бейнелеуге бейім элегия жанрына тән белгілердің «Сағындым», «Айға», «N... альбомына», «Күзді күні», «Ботамды көрдім түсімде» іспетті өлеңдер арқылы Мағжан шығармашылығынан орын алуының ең басты себебі ақынның өз болмысын айшықтайтын сезімталдық, әсершілдік сияқты қасиеттермен және ақынның мұңлы ойларға, уайымға берілуіне себепкер болған өз өміріндегі қайшылықты, қайғылы оқиғалармен байланысты екендігі шүбәсіз. Символистік үлгідегі «Адастым» өлеңінде:

*Артымда қазақ қалың ел,
Тақтақ жалғыз қара жол,
Кетіп бара жатыр ем.
Бейнетті, бітпес ұзын жол,
Отсыз, сусыз бетпақ шөл,
Мың мехнатқа батып ем... - деген жолдар бар.*

Бұл – бүкіл символистік бағытты айқындап тұрған жолдар. Элегиялық сарындағы «Зарлы сұлу» өлеңінде:

*Өмірмен тәтті қоштасып,
Өліммен қол ұстасып,
Үстіме топырақ үюлі,
Суық көрде көмүлі,
Қара жерді құшақтаған,
Жатқанымда мен сорлы,
Мені есіне кім алар?! - деген жолдар бүкіл элегиялық бағытты айқындайды.*

Өрісі жағынан орыс, еуропа әдебиетіндегі идеялық-мазмұндық, көркемдік-эстетикалық, философиялық-дүниетанымдық тұрғыдан таңбланған романтикалық, символистік, реалистік сарындарды айшықтайтын сипаттардың Мағжан поэзиясында жымдасып, тұтасып, синтездеме бірігуіне ақынның «Қайың» өлеңі дәлел:

*Қайғылы қайың!
Аяныш жайың.
Сыбырайсың,
Дірілдейсің,
Еңкейесің,
Күбірлейсің,
Ызғарлы жел
Соққан сайын...*

Біз атүсті, қысқаша ғана айтып өткеніміздей, Мағжан поэзиясының типологиялық дәрісі төмендегідей саралауларға сұранып тұрғанын назарда ұстағанымыз жөн.

Мағжанның көркемдік ізденістері нәтижесінде ұлттық поэзиямызға енген элегиялық бейнелеудің әсерлі үлгілерінің бірін «Күзді күні» өлеңінен көре аламыз. Өлеңде ақын жаратылыста бар нәрсенің бәрі де ақтық сәті жеткенде тыншу табарын қара жер, көк аспан, жас қайың, қара ағаш әрекеттерін жарыстыра бейнелеу арқылы жеткізе келіп, өмір мен өлім хақында толғанады. «Өлмей мәңгі кім қалар?!» – деп, өзіне-өзі риторикалық сауал қоя отырып, сауалдың жауабын өз тағдырымен, өз мұңымен сабақтастыра іздейді.

Әсершіл де сезімтал Мағжан болмысымен үндес келіп, ақын өмірінің қайсы бір сәттерінде көңіл күйіне, сезім ауанына, ақынның жекелеген көзқарас өзгерісіне орайласа, оның төл шығармаларында көрініс тауып отырған европалық әдеби үлгілердің тағы бірі - сентиментализм нышандары.

Кеңестік әдебиеттануда буржуазиялық әдебиет үлгісі ретінде танылып, адамды күйректік сезімдерге жетелейтін әдеби ағым ретінде қарастырылған сентиментализм шын мәнінде адам жаратылысын ішкі әлемі, жан дүниесі арқылы танып, бейнелеуге бағдар ұстанған өз дәуіріндегі жемісті көркемдік-шығармашылық ізденіс болды. Себебі XVIII ғасырдың екінші жартысында еуропа елдерінде пайда болған аталмыш ағым демократтық көзқарастармен үндестік тапты, қарапайым адамның ішкі сезіміне, қайғы-мұңына, жан толқыныстарына үңілді, өзіне дейінгі әдеби ағым-бағыттарға тән болған жасанды бейнеліліктен бой тартып, шынайы сезім дүниесін көрсетуге алғаш қадам жасады. Осы бағыттағы ізденістерінде көп жағдайда әлсірей бейнелеу іспетті кемшіліктерге жол беріп қойғанына қарамастан, тұтастай алғанда, сентиментализм көркем әдебиеттің адам сезімін бейнелеуге бағдар ұстануында маңызды қызмет жасағаны шындық.

Орыс әдебиетінде А.Н. Радищев, В.А. Жуковский шығармалары арқылы өріс алған сентиментализмге тән белгі-нышандардың орыс әдебиетімен етене таныс М. Жұмабаев поэзиясынан да қылаң беруін тосын құбылыс ретінде бағалаудың орайы жоқ. Мағжан ақынның шығармашылық ізденіс жолында көркемдік әлемінің сан тарау арналарына жемісті барлау жасағанын, ізденіс сапарының қай-қайсынан да олжасыз оралмағанын ескерсек, оның шығармаларында көрініс тапқан сентименталистік дара сезім суреттеріне де тосырқай қарау қажетсіз болмақ.

М. Жұмабаев сентиментализмі оның ағартушылық идеяларымен, демократтық көзқарасымен астарлас. Тіпті кейбір тұстарда Мағжан сентиментализмі жоғарыда аталған медиативті лирикамен, элегиямен, романтикалық яки реалистік көріністермен де астасып жатады. Дегенмен де, сентиментализмнің басты ерекшеліктерінің бірі дара сезім, жеке адамның сезімі екендігін ескерсек, Мағжан поэзиясындағы сентиментализм үлгілерін айқындай тану қиындыққа түспейді.

Бір ғана әйелдер тағдырына арналған «Шын сорлы», «Зарлы сұлу», «Жәмила», «Тілегім» өлеңдеріне назар аударып көрелік. Алғашқы өлең реалистік үлгідегі шығарма болса, қалғандарынан реализммен қатарласа қолданылған сентименталистік нышандарды аңғарамыз. «Шын сорлыда» ақын аязды күні күйеуінен қорлық көріп, далада қалған әйелдің аянышты бейнесін реалистік дәстүрде көрсетеді.

Жалпы, М. Жұмабаев шығармашылығында басым көрінетін негізгі сипаттардың бірі-даралық, оқшаулық, оңашалану болып келеді. Яғни жеке адамға тән ой мен сезім, оңашадағы әсер, кейіпкердің жеке әрекет етуі яки жалғыз қалуы сияқты жәйттер. Мұндай жағдай ақынның реалистік шығармаларына да тән. Мәселен, жоғарыда айтылған «Шын сорлы» өлеңінде қарлы боран, үскірік өтінде жалғыз қалған әйел – Оразкен, тіпті кең құлашты, эпикалық поэма «Батыр Баяндағы» Баянның көбісіне-көп оңаша жалғыз қалуы, оңаша ойға берілуі сияқты көрінестері Мағжан шығармашылығында жалғыздық проблемасының маңызды орын алатынын байқатса керек.

Зерттеудің нәтижесі. М. Жұмабаев поэзиясында оқшаулану, жалғыздық проблемасының басым көрінуінің түпкі сыры ақынның өмір жолында жиі ұшырасқан ауыртпа-лықтарда, қоғамдық-идеологиялық жағдайларға байланысты ақынның өзінің көбіне-көп жалғыздыққа ұшырауында, сенісер дос-жолдас таппай, көбінесе айналадан оқшау қалып, оңаша ой-сезімге берілген сәттерінің көп болуында жатқан сыңды. Өмір жолында кезіккен сын-сынақтарға жалғыз қарсыласу, оңашада ойға шому, сезімге берілу, жақсылықты Жаратқаннан ғана күту әрекеттері Мағжан өмірінде әкесі Бекенмен арадағы келіспеушіліктен басталған сыңайлы.

Балаң кезінде көптің алдында, көштің басында болуға бейімділік танытқан ақын болмысы өзі өмір сүрген қоғамның қатыгездігі салдарынан біртіндеп өзгеріске ұшырай бастайды. Қоғамдағы қарым-қатынастардан көңілі шайлыққан ақын жаны қалың әлеуметтің көз алдында болудан гөрі оңашалықты, жалғыздықты көбірек аңсауға көшеді. Оңашадағы ойлар үстінде сезім жетегіне ілесе өзінің жан дүние тереңіне бойлау, ішкі арман-аңсарларын әспеттеу, жаратылыс тылсымдарына ұмтылу, Жаратқанға қол созу сияқты әрекеттерінің бейнесі ақын жырларында көрініс табады. Ақын Мағжанның символизмге бой ұруы – орыстың символист ақындарына көзсіз еліктеудің жемісі емес, өз өміріндегі, жан дүниесіндегі құбылыстарға байланысты алас ұрған ақын жанымен үндесе көрініс берген шығармашылық әрекет.

Символизм ақынның шығармашылық ізденіс жолында ғана айрықша із қалдырған жоқ, сонымен қатар оның жеке өмірде де қиындықтарға тап болуына, тіршілігінде сан қилы сергелдең-сарсандардың, тауқыметті сәттердің көбеюіне ықпал етті. Олай дейтін себебіміз – ақынның символистік сипаты басым өлеңдерінің мәніне бойлай алмаған замандастары өз тарапынан ақын Мағжанға түрлі айыптар тағуға, кінәлап, күстәнәлауға дейін барды. Бұл шындық ақын өміріне арналған зерттеулерде кеңінен айтылып жүр. Соның салдарынан ақын Мағжан бойында жұрт ортасында жүріп-ақ жалғызсырау, өзін түсінбейтін әрі өзі түсінбейтін қоғамнан алшақтай беру сезімдері үдей түсті. Бұл жағдай өз орайында ақынның шығармашылық әлемінде символистік әсерлер мен сезімдердің, ұғым-танымдардың дендей жетілуіне мүмкіндік берді.

Қорыта келгенде, М.Жұмабаев поэзиясы – қазақ өнерінің төл топыраққа ғана емес, әлем руханияты кеңістігіне қосылған зор үлес екенін дәлелдеген өлмес мұра.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Аймауытов Ж. Мағжанның ақындығы туралы. // Ж. Аймауытов. Шығармалары. – Алматы: Жазушы, 1989. – 561 б.
- 2 Әуезов М. Мағжанды сүйемін. / М. Әуезов // Ұлттық поэзия падишасы. – Алматы: Орталық ғылыми кітапхана, 2001. – 175 б.
- 3 Тәжібаев Ә. Мағжан Жұмабаев. // М. Жұмабаев Шығармалары. – Алматы: Жазушы, 1989. – 448 б.
- 4 Қирабаев С. Ұлт тәуелсіздігі және әдебиет. / С. Қирабаев – Алматы: Ғылым, 2001. – 488 б.
- 5 Елеукенов Ш., Мағжан. / Ш. Елеукенов – Алматы: Рауан, 1991. – 264 б.
- 6 Базарбаев М. Көрікті ойдан-көркем сөз. / М. Базарбаев – Алматы: Рауан, 1994. – 512 б.
- 7 Нұрғали Р. Әуезов және Алаш. / Р. Нұрғали - Алматы: Санат, 1997. – 432 б.
- 8 Әлімбаев М. Толқыннан толқын туады. – Алматы: Қазақ университеті, 1992. – 192 б.
- 9 Құдаш С. Қазақ ақыны Мағжан Жұмабаев / С. Құдаш // Қазақ әдебиеті, 23 желтоқсан 1988ж.
- 10 Күмісбаев Ә. Мағжан және әлем әдебиеті. / Ә. Күмісбаев // Қазақ әдебиеті, 13 тамыз 1993ж.
- 11 Қанарбаева Б. Жырымен жұртын оятқан. / Б. Қанарбаева – Алматы: Ана тілі, 1998. – 232 б.
- 12 Тілешев Е. Суреткер және көркемдік әдіс. / Е. Тілешев – Алматы: Арқас, 2005. – 289 б.
- 13 Словарь иностранных слов. 13-е изд. – Москва: Русский язык, 1986. - 271 с.

Карлыгаш Хамзина, Каламкас Калыбекова, Лейла Кулейменова

Карагандинский государственный технический университет, Караганда, Казахстан

Типологическая структура поэзии Магжана Жумабаева

Аннотация. В этой статье рассказывается о взаимоотношениях великого поэта казахского народа – жизни Магжана Жумабаева, сходствах с выдающимися представителями русской литературы и путями творческого поиска. Трудности в жизни поэта, отсутствие у него хороших отношений с близкими людьми, его характеру и любовь к восточному миру отразятся на творчестве поэта и это рассматривается на каждом этапе его творчества. В статье также рассказывается о том, что творчество Магжана приближена к элегии, так как сам поэт принимает изменения и перемены жизни чувственно, близко к сердцу. Данная статья является кратким повествованием всех убеждений и результатов исследования лирики поэта Магжана, которая является не только достоянием казахской литературы, но и мировой.

Ключевые слова: поэзия, типология, казахская литература, сентиментализм, символизм, романтизм.

Karlygash Khamzina, Kalamkas Kalybekova, Leila Kuleimenova

Karaganda State Technical University, Karaganda, Kazakhstan

Typological structure of the poetry by Magzhan Zhumabayev

Abstract. This article describes the relationship of the great poet of the Kazakh people - the life of Magzhan Zhumabayev, the similarities with prominent representatives of Russian literature and ways of creative search. Difficulties in the life of the poet, his lack of good relations with close people, his character and love for the Eastern world will affect the work of the poet and this is considered at every stage of his work. The article also tells that Magzhan's work is close to an elegy, since the poet himself accepts changes and changes in life sensually, close to his heart. This article is a brief narration of all the convictions and results of the poetry Magzhan's poetry research, which is not only the domain of Kazakh literature, but also the world.

Keywords: poetry, typology, Kazakh literature, sentimentalism, symbolism, romanticism.

References

- 1 Aymawıtoı J. Mağjanniń aqındıǵı twralı [About Magzhan's poetry], Şıǵarmaları [Works], (Writer, Almaty, 1989, 561 p.). [in Kazakh]
- 2 Äwezov M. Mağjandı süyemin [I love the place], Ulttıq poézıya padişası [The national poetry grandmother], (Central Scientific Library, Almaty, 2001, 175 p.). [in Kazakh]
- 3 Täjibaev Ä. Mağjan Jumabaev [Magzhan Zhumabayev], M. Jumabaev Şıǵarmaları [Magzhan Zhumabayev], (Writer, Almaty, 1989, 448 p.). [in Kazakh]
- 4 Qırabaev S. Ult täwelsizdigi jäne ädebiet [National Independence and Literature], (Science, Almaty, 2001, 488 p.). [in Kazakh]
- 5 Elewkenov Ş., Mağjan [Magzhan], (Rauan, Almaty, 1991, 264 p.). [in Kazakh]
- 6 Bazarbaev M. Körikti oydan-körkem söz [Funny imaginative word], (Rauan, Almaty, 1994, 512 p.). [in Kazakh]
- 7 Nurǵalı R. Äwezov jäne Alaş [Auezov and Alash], (Category, Almaty, 1997, 432 p.). [in Kazakh]
- 8 Älimbaev M. Tolqınnan tolqın twadı [The waves come from waves], (Kazakh University, 1992, Almaty, 192 p.). [in Kazakh]

- 9 Qudaş S. Qazaq aqını Mağjan Jumabaev [The Kazakh poet Magzhan Zhumabaev], Qazaq ädebïeti, 23 jeltoqsan 1988 j. [Kazakh literature, December 23, 1988]. [in Kazakh]
- 10 Kümisbaev Ö. Mağjan jäne älem ädebïeti [Magzhan and World Literature], Qazaq ädebïeti, 13 tamız 1993j. [Kazakh literature, August 13, 1993]. [in Kazakh]
- 11 Qanarbaeva B. Jırımen jurtın oyatqan [He was awakened by his dreams], (Mother tongue, Almaty, 1998, 232 p.). [in Kazakh]
- 12 Tileşev E. Swretker jäne körkemdik ädis [Artistic and artistic technique], (Arkhas, Almaty, 2005, 289 p.). [in Kazakh]
- 13 Slovar' inostrannykh slov, 13-ye izd. [Dictionary of foreign words, 13th ed.], (The Russian language, Moscow, 1986, 271 p.). [in Russian]

Авторлар туралы мәлімет:

Хамзина Қарлығаш – филология ғылымдарының кандидаты, доцент. Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті, Бейбітшілік гүлзары, 56, Қарағанды, Қазақстан.

Қалыбекова Қаламқас – филология ғылымдарының кандидаты, доцент. Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті, Бейбітшілік гүлзары, 56, Қарағанды, Қазақстан.

Күлейменова Ләйла – педагогика ғылымдарының магистрі, оқытушы. Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті, Бейбітшілік гүлзары, 56, Қарағанды, Қазақстан.

Khamzina Karlygash – Candidate of Philology, Associate Professor, Karaganda State Technical University, Mira blvd, 56, Karaganda, Kazakhstan.

Kalybekova Kalamkas – Candidate of Philology, Associate Professor, Karaganda State Technical University, Mira blvd, 56, Karaganda, Kazakhstan.

Kuleimenova Leila – Master of Education, Karaganda State Technical University, Mira blvd, 56, Karaganda, Kazakhstan.

**«Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысы.
Филология сериясы» журналында мақала жариялау ережесі**

1. Журналдың мақсаты. Филология ғылымдарының өзекті мәселелерін, тіл және әдебиетті оқыту әдістемелерін және де ғылыми конференциялардың ең маңызды материалдарын, библиографиялық шолу мен сын пікірлерді көрсететін әдебиеттану және тілтану саласындағы мұқият тексеруден өткен түпнұсқа ғылыми жұмыстарды жариялау.

2. Журналда мақаланы жариялаушы автор Ғылыми басылымдар бөліміне (*мекенжайы: 010008, Қазақстан, Астана қаласы, Қ.Сәтпаев көшесі, 2, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Бас ғымарат, 408 кабинет*) қолжазбаның қол қойылған 1 (бір) дана қағаз нұсқасын тапсыру және **Word** форматындағы нұсқасын **vest_phil@enu.kz** электрондық поштасына жіберу қажет. Қағазға басылған мақала мәтіні мен электронды нұсқасы бірдей болулары қажет. Мақаламен бірге автордың жұмыс орнынан **Ілеспе хат** та тапсырылуы қажет. Мақалалар **қазақ, орыс, ағылшын** тілдерінде қабылданады.

3. Авторлардың редакцияға мақалаларды жіберуі «Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің Хабаршысында» басуға және шет тіліне аударып, қайта басуға келісімін білдіреді. Автор мақаланы редакцияға жіберу арқылы өз туралы мәліметтің дұрыстығына, мақала көшірілмегендігіне (плагиаттың жоқтығына) және басқа да заңсыз көшірмелердің жоқтығына, барлық көшірмелердің, кестелердің, сұлбалардың, иллюстрациялардың тиісті түрде рәсімдеуіне кепілдеме береді.

4. Ұсынылатын мақала көлемі (жекедеректер мен әдебиеттер тізімін қоса):
- мақалалар үшін - 8 ден 16 бетке дейін;
- сын пікірлер (монографияға, кітапқа) және конференция туралы пікір - 6 дан 12 бетке дейін.

5. Мақала мәтінінің пішіні:

- **Microsoft Word** (docx) форматындағы файлда;
- **Times New Roman** шрифінде;
- жақтау жолағы 2x2x2x2;
- 1,5 жоларалық интервалы;
- 14 кегл;
- мәтінді жақтау көлеміне сәйкестендіру керек;
- Әрбір азатжол қызыл сызықтан басталуы қажет (1 см шегініс);
- **транслитерация** Library of Congress (LC) жүйесінде жасалуы керек.

Мақаланы құру сұлбасы:

XҒТАР <http://grnti.ru/> - бірінші жолдың сол жақтауында;

Автор(лар) туралы метамәліметтердің мазмұны (*Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/Template* қараңыз)

Автор(лар)дың аты-жөні – жолдың ортасында **қою әріппен** жазылады;

Мекеменің толық атауы, қаласы, мемлекеті (егер авторлар әртүрлі мекемелерде жұмыс істесе, онда автордың тегі мен тиісті мекеменің қасында бірдей белгіше қойылады) Автор(лар)дың **E-mail**-ы – жақша ішінде (*курсивпен*);

Мақала атауы – жолдың ортасында (жартылай қоюмен)

Аңдатпа – (100-200 сөз) формуласыз, мақаланың атауын мейлінше қайталамауы қажет; әдебиеттерге сілтемелер болмауы қажет; мақаланың құрылысын (кіріспе, зерттеу әдіснамасы мен әдістемесі, зерттеу нәтижелері, қорытынды) сақтай отырып, мақаланың қысқаша мазмұны берілуі қажет.

Түйін сөздер («Түйін сөздер» сөз тіркесі **жартылай қоюмен** белгіленеді) (5-8 сөз немесе сөз тіркестері) - Түйін сөздер зерттеу тақырыбын өте дәл бейнелеу керек, сонымен қатар, ақпараттық-ізвестіру жүйелерінде мақаланы жеңіл табуға мүмкіндік беретін мақала мәтінінің терминдерін және де басқа маңызды ұғымдарды қамтуы қажет.

Мақаланың негізгі мәтіні кіріспені, мақсат пен міндеттерді қоюылуын, зерттеу тақырыбы бойынша жұмыстардың шолуын, зерттеу әдістерін, нәтижелері/талқылауы, қорытынды қамтуы қажет (жоларалық интервал - 1, азат жол «қызыл жолдан» - 1 см, беттеу жолағы – еніне сай жасалады).

Кестелер, суреттер – аталғаннан кейін орналастырылады. Әр иллюстрация қасында оның аталуы болуы қажет. Сурет айқын әрі сканерден өтпеген болуы керек.

Мақаладағы формулалар тек мәтінде оларға сілтеме берілсе ғана нөмірленеді.

Жалпы қолданыста бар аббревиатуралар мен қысқартулардан басқаларына міндетті түрде алғаш қолданғанда түсініктеме берілуі қажет.

Қаржылай көмек туралы ақпарат бірінші бетте көрсетіледі.

Әдебиеттер тізімі. Мәтінде әдебиеттерге сілтеме тікжақшаға алынады. Мәтіндегі әдебиеттер тізіміне сілтемелердің нөмірленуі мәтінде қолданылуына қатысты жүргізіледі: мәтінде кездескен әдебиетке алғашқы сілтеме [1, 153 б.] арқылы, екінші сілтеме [2, 185 б.] арқылы т.с.с. жүргізіледі. Мақаланың негізгі мәтініндегі кітапқа сілтеме қолданылған беттерді көрсету керек (мысалы, [1, 45 б.]).

Жарияланбаған еңбектерге сілтемелер жасалмайды. Сонымен қатар, рецензиядан өтпеген басылымдарға да сілтемелер жасалмайды (әдебиеттер тізімін, әдебиеттер тізімінің ағылшынша әзірлеу үлгісін төмендегі мақаланы рәсімдеу үлгісінен қараңыз).

Мақала соңындағы әдебиеттер тізімінен кейін библиографиялық мәліметтер орыс және ағылшын тілінде (егер мақала қазақ тілінде жазылса), қазақ және ағылшын тілінде (егер мақала орыс тілінде жазылса), орыс және қазақ тілінде (егер мақала ағылшын тілінде жазылған болса) беріледі.

Авторлар туралы мәлімет: аты-жөні, ғылыми атағы, қызметі, жұмыс орны, жұмыс орнының мекенжайы, телефон, e-mail – қазақ, орыс және ағылшын тілінде толтырылады.

6. Қолжазба мұқият тексерілген болуы қажет. Техникалық талаптарға сай келмеген қолжазбалар қайта өңдеуге қайтарылады. Қолжазбаның кейін қайтарылуы, оның журналда басылуына жіберілуін білдірмейді.

7. Электронды корректурамен жұмыс істеу. Ғылыми басылымдар бөліміне түскен мақалалар жабық (анонимді) тексеруге жіберіледі. Эксперттер ұсынылған мақалаға оның жариялау мүмкіндігі, жақсарту қажеттілігі немесе қабылданбауы туралы дәлелді қорытындысын қамтитын жазбаша сын пікір береді. Жарамсыз деп таныған мақала қайтара қарастырылмайды. Мақаланы түзетуге ұсыныс берген жағдайда авторлар үш күн аралығында мақаланың корректурасын жіберу керек. Мақаланың түзетілген нұсқасы мен автордың рецензентке жауабы редакцияға жіберіледі. Оң сын пікірлер алған мақалалар оларды талқылау және басылымға бекіту үшін журналдың редакциялық алқасына ұсынылады.

Журналдың басылым жиілігі: жылына 4 рет.

8. Төлемақы. Басылымға рұқсат етілген мақала авторларына келесі реквизиттер бойынша төлем жасау қажет (ЕҰУ қызметкерлері үшін - 4500 тенге; басқа ұйым қызметкерлеріне - 5500 тенге).

Реквизиттері:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кнп 859- за статьи
- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кнп 859 – за статьи
- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кнп 859 – за статьи
- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кнп 859.

«Мақала үшін, автордың АТЫ-ЖӨНІ»

Provisions on articles submitted to the journal “Bulletin of the L.N. Gumilyov Eurasian National University. Philology Series”

1. Goal of the journal. Publication of carefully selected original scientific papers in the fields of literary studies, linguistics, reflecting the actual problems of philology, language and literature teaching methods, most significant proceedings of scientific conferences, bibliographic summaries and reviews.

2. An author who wishes to publish a paper in the journal must submit the paper in one hard copy (printed version), signed by the author, to the scientific publication office (at the address: 010008, the Republic of Kazakhstan, Astana, Satpayev St., 2. The L.N. Gumilyov Eurasian National University, Main Administrative Building, Office 408) and by e-mail **vest_phil@enu.kz** in **Word** format. At the same time, strict compliance between Word-version and the hard copy is required. And also the authors need to submit a cover letter.

Language of publications: Kazakh, Russian, English.

3. Submission of papers to the scientific publication office means the authors' consent to the right of the Publisher, the L.N. Gumilyov Eurasian National University, to publish papers in the journal and their re-publication in any foreign language. By submitting the text of the paper for publication in the journal, the author guarantees the correctness of all information about themselves, lack of plagiarism and other forms of unauthorized use in the article, proper formulation of all borrowings of text, tables, diagrams, and illustrations.

4. The recommended volume of the paper (including metadata and references):

- for papers – between 8-16 pages;
- for reviews (of monographs, books), reviews on conferences – between 6-12 pages.

5. Text formatting requirements:

- Microsoft Word file format (docx);
- Times New Roman font;
- the size of the fields 2 * 2 * 2 * 2;
- line spacing 1,0;
- size 14;
- text alignment in width;
- each paragraph beginning with the main line (indent 1 cm);
- transliteration is carried out according to the Library of Congress (LC) system.

Structure of the article:

IASTI <http://grnti.ru/> – first line, left

The content of the metadata about the author (see Рәсімдеу үлгісі / Paper template)

Initials and Surname of the author (s) – center alignment, italics

Full name of the affiliation, city, country (if the authors work in different organizations, you need to put the same icon next to the name of the author and the corresponding organization)

Author's e-mail (s) – in brackets (italics)

Paper title – center alignment (bold)

Abstract (100-200 words) must not contain formulas or repeat the content of the paper; it must not contain bibliographic references; it must reflect the summary of the paper, preserving the structure of the paper – introduction, methodology and research methods, research results, conclusion.

Key words (the phrase «Keywords» is bold) (5-8 words/word groups). Keywords must be extremely accurate to reflect the subject area of the study, include terms from the text of the paper and other important concepts that make it possible to facilitate and expand the possibilities of finding the paper by means of an information retrieval system).

The main text of the paper must contain an introduction, setting goals and objectives, a review of works on the research topic, research methods, results / discussions conclusion / conclusions – line spacing – 1, «main line» indent – 1.25 cm, justified alignment.

Tables, figures must be placed after the mention. Each illustration must be followed by the inscription. Figures should be clear, clean, and unscanned. Only those formulas referenced in the text are subjected to numbering.

All abbreviations and shprtenings, with the exception of obviously well-known, must be decoded when first used in the text.

Information about the financial support of the work is indicated on the first page in the form of a footnote.

References. In the text, references are indicated in square brackets. References must be numbered strictly in the order of mention in the text. The first reference in the text to a reference must have the number [1, 153 p.], the second – [2, 185 p.], Etc. The reference to the book in the main text of the article should be accompanied by an indication of the pages used (for example, [1, 45 p.]). Links to unpublished works are not allowed. Undesirable references to unlicensed publications are not recommended (examples of the description of the list of references, descriptions of the list of references in English, see below in the sample article).

At the end of the paper, after the list of references, it is necessary to indicate bibliographic data in Russian and English (if the paper is in Kazakh), in Kazakh and English (if the paper is in Russian) and in Russian and Kazakh (if the paper is in English language).

Information about the authors: last name, first name, patronymic, scientific degree, position, affiliation, full business address, telephone, e-mail – in Kazakh, Russian and English.

6. The manuscript must be carefully verified. Non-compliant manuscripts will be returned for revision. Returning for revision does not mean that the manuscript has been accepted for publication.

7. Work with electronic proofreading. Papers submitted to the Department of Scientific Publications (editing office) are sent for anonymous review. Experts give a written review of the submitted paper with a reasoned conclusion about the possibility of its publication, the need to send for revision or (rejection) of the paper. Papers that have received a negative review are not accepted for reconsideration. Authors should, within three days, send the proofreading of the paper if it is decided to finalize the paper. Corrected versions of papers and the author's response to the reviewer are sent to the editor. Papers with positive reviews are submitted to the editorial board of the journal for discussion and approval for publication.

Periodicity of the journal: 4 times a year.

8. Payment. Authors who have received a positive opinion on publication must pay to the following banking details (for ENU employees – 4,500 KZT, for outside organizations – 5,500 KZT):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпн 859- за статьи

- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпн 859 – за статьи

- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпн 859 – за статьи

- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпн 859.

«For the publication, Name of the author»

Положение о рукописях, представляемых в журнал «Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. Серия Филология»

1. Цель журнала. Публикация тщательно отобранных оригинальных научных работ в области литературоведения и языкознания, отражающих актуальные проблемы филологических наук, методы преподавания языка и литературы, а также наиболее значимые материалы научных конференций, библиографические обзоры и рецензии.

2. Автору, желающему опубликовать статью в журнале, необходимо представить рукопись в твердой копии (распечатанном варианте) в одном экземпляре, подписанном автором, в Отдел научных изданий (по адресу: 010008, Казахстан, г. Астана, ул. Сатпаева, 2, Евразийский национальный университет им. Л.Н. Гумилева, Учебно-административный корпус, каб. 408) и по e-mail vest_phil@enu.kz. При этом должно быть строго выдержано соответствие между Word-файлом и твердой копией. А также авторам необходимо представить **сопроводительное письмо**.

Язык публикаций: казахский, русский, английский.

3. Отправление статей в редакцию означает согласие авторов на право Издателя – Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева – публикации статей в журнале и переиздания их на любом иностранном языке. Представляя текст работы для публикации в журнале, автор гарантирует правильность всех сведений о себе, отсутствие плагиата и других форм неправомерного заимствования в рукописи, надлежащее оформление всех заимствований текста, таблиц, схем, иллюстраций.

4. Рекомендованный объем (включая метаданные и список литературы):

- для статей – от 8 до 16 страниц;
- для рецензий (на монографии), отзывов о конференциях – от 6 до 12 страниц.

5. Требования к форматированию текста:

- формат файла Microsoft Word (docx);
- шрифт Times New Roman;
- размер полей 2*2*2*2;
- междустрочный интервал 1,0; – кегль 14;
- выравнивание текста по ширине;
- каждый абзац должен начинаться с красной строки (отступ 1 см);
- транслитерация осуществляется по системе Library of Congress (LC).

Схема построения статьи:

ГРНТИ <http://grnti.ru/> – первая строка, слева

Содержание метаданных об авторе (см. Рәсімдеу үлгісі/Образец оформления статьи/Template)

Инициалы и фамилия автора(ов) – выравнивание по центру (начертание курсивом)

Полное наименование организации, город, страна (если авторы работают в разных организациях, необходимо поставить одинаковый значок около фамилии автора и соответствующей организации)

E-mail автора(ов) – в скобках (начертание курсивом)

Название статьи – выравнивание по центру (начертание полужирным)

Аннотация (100-200 слов) не должна содержать формулы, по содержанию повторять название статьи; не должна содержать библиографические ссылки; должна отражать краткое содержание статьи, сохраняя структуру статьи – введение, методологию и методику исследования, результаты исследования, заключение.

Ключевые слова (словосочетание «Ключевые слова» выделяется полужирным) (5-8 слов/словосочетаний). Ключевые слова должны предельно точно отражать предметную область исследования, включать термины из текста статьи и другие важные понятия, позволяющие облегчить и расширить возможности нахождения статьи средствами информационно-поисковой системы).

Основной текст статьи должен содержать введение, постановку цели и задач, обзор работ по теме исследования, методы исследования, результаты/обсуждение, заключение/выводы – межстрочный интервал – 1, отступ «красной строки» – 1,25 см, выравнивание по ширине.

Таблицы, рисунки необходимо располагать после упоминания. С каждой иллюстрацией должна следовать надпись. Рисунки должны быть четкими, чистыми, несканированными. В статье нумеруются лишь те формулы, на которые по тексту есть ссылки.

Все аббревиатуры и сокращения, за исключением заведомо общеизвестных, должны быть расшифрованы при первом употреблении в тексте.

Сведения о финансовой поддержке работы указываются на первой странице в виде сноски.

Список литературы. В тексте ссылки обозначаются в квадратных скобках. Ссылки должны быть пронумерованы строго по порядку упоминания в тексте. Первая ссылка в тексте на литературу должна иметь номер [1, 153 с.], вторая - [2, 185 с.] и т.д. Ссылка на книгу в основном тексте статьи должна сопровождаться указанием использованных страниц (например, [1, 45 с.]). Ссылки на неопубликованные работы не допускаются. Нежелательны ссылки на нецензурируемые издания (примеры описания списка литературы, описания списка литературы на английском языке см. ниже в образце оформления статьи).

В конце статьи, после списка литературы, необходимо указать библиографические данные на русском и английском языках (если статья оформлена на казахском языке), на казахском и английском языках (если статья оформлена на русском языке) и на русском и казахском языках (если статья оформлена на английском языке).

Сведения об авторах: фамилия, имя, отчество, научная степень, должность, место работы, полный служебный адрес, телефон, e-mail – на казахском, русском и английском языках.

6. Рукопись должна быть тщательно выверена. Рукописи, не соответствующие техническим требованиям, будут возвращены на доработку. Возвращение на доработку не означает, что рукопись принята к опубликованию.

7. Работа с электронной корректурой. Статьи, поступившие в Отдел научных изданий (редакция), отправляются на анонимное рецензирование. Эксперты дают письменную рецензию на представленную статью с мотивированным заключением о возможности ее опубликования, необходимости направить на доработку или (отклонении) статьи. Статьи, получившие отрицательную рецензию, к повторному рассмотрению не принимаются. Авторам в течение трех дней необходимо отправить корректуру статьи в случае принятия решения о доработке статьи. Исправленные варианты статей и ответ автора рецензенту присылаются в редакцию. Статьи, имеющие положительные рецензии, представляются редколлегии журнала для обсуждения и утверждения для публикации.

Периодичность журнала: 4 раза в год.

8. Оплата. Авторам, получившим положительное заключение к опубликованию, необходимо произвести оплату по следующим реквизитам (для сотрудников ЕНУ – 4500 тенге, для сторонних организаций – 5500 тенге):

Реквизиты:

- 1) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Банк ЦентрКредит»
БИК банка: КСЖВКЗКХ
ИИК: KZ978562203105747338
Кбе 16
Кпп 859- за статьи
- 2) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «Bank RBK»
Бик банка: KINCKZKA
ИИК: KZ498210439858161073
Кбе 16
Кпп 859 – за статьи
- 3) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «ForteBank»
БИК Банка: IRTYKZKA
ИИК: KZ599650000040502847
Кбе 16
Кпп 859 – за статьи
- 4) РГП ПХВ «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева» МОН РК
АО «НародныйБанкКазахстан»
БИК Банка: HSBKKZKX
ИИК: KZ946010111000382181
Кбе 16
Кпп 859.

«За публикацию ФИО автора»

Редактор: Дихан Қамзабекұлы
Шығарушы редактор: І.Р. Құрманғалиев
Дизайн: Ілияс Рысбекұлы

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
ХАБАРШЫСЫ. Филология сериясы.
- 2019. - 2 (127). - Астана: ЕҰУ. 227-б.
Шартты б.т. - 21,0 Таралымы - 35 дана

Мәтін мазмұнына типография жауап бермейді.

Редакция мекенжайы: 010008, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қаласы, Қ. Сәтбаев көшесі, 2.
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті
Тел.: +7(7172) 709-500 (ішкі 31-413)

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
баспасында басылды